

Forslag om domstolsbehandling ved tilbakekall av statsborgerskap

Publisert 16.01.17

Flere har lest sakene om Mahad Adib Mahamud og Firas Abu-Salah som på tross av at de har vært lenge i landet har fått vedtak om at de mister statsborgerskapet. Deres sak, og det at flere og flere har fått forhåndsvarsel om tilbakekall av statsborgerskap, har gjort at mange har blitt oppmerksomme på at en slik viktig rettighet kan tilbakekalles ved et enkeltvedtak.

Hva har SV gjort?

SV har tatt initiativ til og skrevet et forslag om at for å tilbakekalle statsborgerskap så må det skje gjennom en domstolsbehandling. Forslaget kommer fra SV, men Ap, Sp, Venstre og MDG ble med på forslaget som medforslagsstillere. SV, eller noen andre på Stortinget, har per i dag ikke foreslått å endre vilkårene for at statsborgerskap kan tilbakekalles.

Hele forslaget med bakgrunn kan leses [her](#).

Hovedbegrunnelsen for forslaget

- Statsborgerskap er en av de viktigste rettighetene man har som norsk borger. I dag kan den som har fått statsborgerskap ved søknad (altså ikke ved fødsel) bli fratatt dette gjennom et vedtak gjort av UDI.
- SVs forslag vil gi en bedre og mer rettssikker prosess. I en rettssak får alle være til stede, alle bevis og vitner kan legges frem og domstolen fatter en uavhengig avgjørelse om vilkårene etter loven er oppfylt.
- Grunnen til at forslaget kommer nå er at det frem til nå har vært få som har fått tilbakekall. Regjeringen har spesielt i år satt i gang en offensiv mot mange som har hatt statsborgerskap i mange år. Mange har ikke ressurser til å saksøke saken for å få prøvd saken i rettssystemet.

Tidligere har det kun vært et snevert unntak i statsborgerloven. Nå har 500 mennesker har fått varsel om tilbakekallelse av sitt statsborgerskap. Det gjelder spesielt somaliere som utlendingsmyndighetene mener er fra Djibouti og statsløse palestinere. [UDI har også satt av 200 ansatte til å arbeide med tilbakekall i følge opplysninger fra TV2.](#)

Hva har skjedd før?

Statsborgerloven som gjelder i dag ble vedtatt på Stortinget i juni 2005, og trådte i kraft i januar 2006. Fra vedtakelsen har det vært adgang til å tilbakekalle statsborgerskap. Dette har vært lovfestet i § 26 annet ledd:

"Et vedtak om statsborgerskap kan tilbakekalles der omgjøringsadgang følger av forvaltningsloven1 § 35 eller alminnelige forvaltningsrettslige regler. Tilbakekall av statsborgerskap som er bygget på uriktige eller ufullstendige opplysninger, kan likevel bare foretas hvis søkeren mot bedre vitende har gitt de uriktige opplysningene eller har fortiet forhold av vesentlig betydning for vedtaket."

[Les hele loven her.](#)

Men selv om denne muligheten ikke sto i den tidligere loven så var det likevel det som kalles ulovfestet mulighet til å erklære statsborgerskap som ugyldige og trekke de tilbake. Det var derfor egentlig ikke noen ny regel som ble vedtatt i 2005. SV stemte derfor ikke i mot dette når loven ble vedtatt. Det ble oppfattet slik at det kun gjaldt åpenbare unntakstilfeller.

Q & A

Hvorfor har ikke SV gjort noe med dette tidligere?

Det har ikke vært en aktuell problemstilling tidligere. Det har kun vært snakk om et lite unntak som har omfattet få personer, slik at få har vært oppmerksomme på problemstillingen. De siste årene har også utlendingsmyndighetene satt flere ressurser på det slik at det omfatter flere personer.

Hvor mange er det snakk om?

[Fra 2012 og frem til i dag har totalt 135 personer blitt fratatt sitt norske statsborgerskap. I 2016 gjelder det så langt 65 personer.](#) UDI har per i dag rundt 500 saker hvor det skal vurderes å kalle tilbake det norske statsborgerskapet. Av disse har 35 fått forhåndsvarsel om tilbakekall.

Hvorfor blir ikke sånne saker foreldet?

I dag er det ikke lovfestet noen foreldelse av muligheten til å tilbakekalle statsborgerskapet. Flere jurister har likevel påpekt at det å trekke tilbake tillatelser fra staten vil på et tidspunkt bli ulovfestet foreldet.

Det er flere europeiske land som har en foreldelsesfrist for tilbakekall, for eksempel har Tyskland en 5 års foreldelsesfrist. Det er derfor mulig å diskutere om vi i Norge også bør ha en slik foreldelsesfrist. SV har imidlertid ikke foreslått dette i denne omgang.

Hvorfor er det ikke SV som har fremmet forslaget?

Det er SV som har tatt initiativ til forslaget, og det ble fremmet av stortingsrepresentant Heikki Eidsvoll Holmås. For å få flertall for forslaget så ble flere partier invitert til å være medforlagsstillere slik at i dag står Ap, Sp, MDG, SV og Venstre bak forslaget. Det er imidlertid SV som har foreslått, og utarbeidet forslaget.

Hvordan er dette i andre land?

I følge NOU 2015:4 er det verken i Island, Finland eller Sverige mulighet til å tilbakekalle et statsborgerskap. I Tyskland er det en tilbakekallelseadgang dersom en person har oppgitt ufullstendige eller mangelfulle opplysninger. Det er imidlertid en begrensning som gjør at tilbakekall kun kan skje dersom det er mindre enn 5 år siden statsborgerskapet blir innvilget. Belgia har en tilsvarende adgang til tilbakekallelse som Norge, men tilbakekallelsen skjer ved dom. I Nederland kan statsborgerskapet tilbakekalles ved ulike straffbare handlinger, men det har ikke vært noen saker siste 3 tiår. Det samme kan også statsborgerskapet i Frankrike, men det forutsetter at vedkommende har gjort ulike straffbare handlinger, og det har vært få tilbakekallelser.

Vil dette bli dyrt å gjennomføre?

Det vil bli dyrere å behandle disse sakene i retten i stedet for gjennom UDI. Det er likevel snakk om et begrenset antall saker, siden 2012 har det kun vært snakk om 135 tilbakekall. Alternativet er ofte at de som får tilbakekall må ta saken til retten selv, og betale for kostnadene. Det er det ikke alle som kan, noe som betyr at mange saker som burde vært prøvd for retten ikke blir det.